

SİYASİ İKTİDARLARIN TARİH DERS KİTAPLARINA ETKİSİ BAĞLAMINDA KIBRIS TÜRK TOPLUMUNDA YAZILAN TARİH KİTAPLARININ İNCELENMESİ (1974-2016)

AN EXAMINATION OF THE HISTORY BOOKS WRITTEN IN THE TURKISH CYPRIOT SOCIETY IN THE CONTEXT OF THE IMPACT ON THE HISTORY TEXTBOOKS OF POLITICAL POWER (1974- 2016)

Mete ÖZSEZER*
Ali Efdal ÖZKUL**

Öz

Araştırmada, Kıbrıs'ta 1974 yılından günümüze kadar siyasi iktidarların tarih eğitimindeki etkileri incelenmiştir. Bu etkiler orta dereceli okullarda okutulan tarih dersi kitaplarının içerik açısından incelenmesiyle ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışmada nitel araştırma modeli kullanılmıştır. Bu kapsamda içerik analizi yöntemi esas alınarak eğitim literatüründe bulunan Kıbrıs Tarihi ders kitaplarına (1974-2016) yer verilmiştir. Araştırmanın konusu olan 1974-2016 tarihleri arasında kullanılan Kıbrıs Tarihi ders kitapları adadaki siyasal iktidarların değişim süreçlerine denk gelecek basımları yenilenmiştir. Çalışma sonucunda ortaya çıkan bulgularda 1974 yılında basılan Kıbrıs Tarihi ders kitaplarının ilgili dönemin siyasi iktidarının dünya görüşüne uygun olduğu ve öğrencilere "Türklük bilinci" kazandırılması yönünde yoğunlaştığı görülmektedir. 1994 basımlı Kıbrıs Tarihi ders kitaplarında önceki basımına nazaran daha yumuşak bir görüş benimsense de kısa süre sonra güncellenen versiyonuyla eski haline geri dönmüştür. 2004 yılında basılan kitaplar ise öncekilere göre gerek şekilsel gerekse de içerik yönünden büyük farklılıklar içermesine rağmen dönemin siyasi iktidarının benimsediği "Kıbrıslık Bilincini" öğrencilere kazandırılmaya yönelik olduğunu görülmektedir. Fakat 2009 basımlı kitaplarının yine mevcut siyasi iktidarın görüşüne uygun olarak "Türklük Bilinci" idealini kazandırılmaya yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Sonuç olarak 1974-2016 tarihleri arasında basılan Kıbrıs Tarihi ders kitapları bazı farklılıklar içermelerine karşın bütün kitapların ortak noktası içinde bulunduğu dönemin siyasi ideolojisinden etkilenmeleridir.

Anahtar Kelimeler

Siyasi İktidar, Tarih Eğitimi, Kıbrıs Tarihi, Tarih Ders Kitapları.

* Doktora Öğrencisi, Yakın Doğu Üniversitesi, Tarih Eğitimi Anabilim Dalı, mete.ozsezer@neu.edu.tr, orcid.org/0000-0001-7952-5173

** Prof. Dr., Yakın Doğu Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, Lefkoşa KKTC, aliefdal.ozkul@neu.edu.tr
orcid.org/0000-0001-7868-7795

Abstract

In the study, the effects of the history education of political powers from 1974 to the present day in Cyprus were tried to be revealed by examining the contents of the history lesson books taught at secondary schools. Qualitative research model was used in the study. In this context, the history textbooks of Cyprus (1974-2016) included in the educational literature are given based on content analysis method. The history textbooks of Cyprus used between 1974 and 2016, the subject of the work, have been renewed in correspondence with the process of change of political power in the island. The findings of the research reveal that the Cyprus textbooks published in 1974 concentrate on the political vision of the period concerned and that the students will be given "Turkishness". Despite the adoption of a different view than the books published in previous years in the Cyprus history textbooks published in 1994, they were restored to the old version. The books published in 2004 seem to be aimed at acquiring the "Cypriot Consciousness", which was adopted by the political power of the period, even though it had no significant differences in terms of content or content. However, it is understood that the 2009 printed books are aimed at gaining the ideal of "Turkism consciousness" in accordance with the opinion of the present political power. As a result, the Cypriot History textbooks published between 1974 and 2016 have some differences but they are influenced by the political ideology of the period in which all the books are in common.

•

Keywords

Political Power, Education of History, History of Cyprus, History Textbooks.

GİRİŞ

Tarih boyunca insan toplumları içerisinde iktidar mücadeleleri, her daim süre gelmiştir. Bireylerin düşünce ve davranışlarını yönetebilme kapasitesi olarak tanımlanabilecek iktidarı ele geçirme ve koruma sanatı da siyaset olarak tanımlanabilir. Siyaset kendine mahsus bir dil ile insanların kanaatlerini etkilemek, kanaati oluşmamış olanları kanaat sahibi kılmak ve sonunda onları taraftarlar safına almak amacını taşır (Akyüz 2009: 95). Siyasal iktidar kurulu düzeninin meşrulaştırılması, haklılığının topluma yayılması, devletin uyruğunu yaratması ve toplumun sosyal ve siyasal mühendislikle yeniden kurulması çabasını göstermektedir (Çetin 2001: 201). Heywood'a (2010) göre siyasetin varlık sebebi iktidar gücüne sahip olmak için toplumdaki değerlerin paylaşılması çabasıdır (Heywood 2010: 17).

İktidarın karakteri gereği, kendini meşrulaştırması bir zorunluluktur. Ne var ki iktidara karakteri veren ideolojilerin meşrulaşmaya bakış açıları tarih ve tarihsel zemine yaklaşımını da şekillendirmektedir. İktidar (kişi veya kişiler) ise mevcut düzeni bozup onun yerine kendi düşüncesine uygun bir düzen inşa ederek onu devam ettirmeyi amaçlamaktadır. İdeoloji ise genel anlamda toplumsal yaşamla ilgili düşünce, anlamlar ve sembolik temsiller alanına işaret eden bir kavram olarak ele alınabilir (Doğan 2011: 2070). İdeolojinin etimolojik anlamı üzerinde bir fikir birliği olmasına rağmen (Topkaya 2007: 164) bugüne kadar birçok kişi ideoloji hakkında farklı tanımlamalar yapmıştır. İdeoloji, Tracy'e göre, doğru düşünme bilimidir. Napoleon'a göre ise bir takım eksantrik adamların acayip fikirleridir. Marx'a göre ters/yanlış bilinçtir. Lenin'e göre bir sınıfın dünya görüşüdür. Gramsci'ye göre toplumu bir arada tutan harçtır. Althusser'e göre maddi bir pratiktir (Karakoç-Mert 2013: 281-282). Ayrıca ideoloji, siyasal iktidarın toplumu şekillendirmesi, toplumun da siyasal iktidarı değerlendirmesi açısından haklı olduğunu gösteren önemli bir meşruiyet aracıdır (Çetin 2001: 202).

İdeoloji, bir yandan kendi düşünsel sisteminin doğruluğunun ve mükemmelliğini tarihten örnekler vererek ortaya koymaya bir yandan da rakip ideolojilerin tutarsızlığını, yanlışlığını tarihi kullanarak sergilemeye çalışır (Kabapınar 1992b: 287). Dolayısıyla ideolojiler herhangi bir tarihe sahip değildirler. Fakat tarihsel olguların yeniden inşasından beslenirler. Günümüzde meydana gelen birçok sosyal ve siyasal olgunun temelinde sahip olunan ideoloji ile onun benimsenmesi ya da benimsendirilmesi ve bunun doğal sonucu olarak ortaya çıkan ideolojiler savaşı yatmaktadır (Topkaya 2007: 168, 178). Bu bağlamda siyasal iktidarlar, Milli Eğitime bağlı okullarda tarih derslerinde kullanılan ders kitaplarını kendi ideolojilerine uygun şekilde tasarlatır ve kullanırlar.

Toplumsal Belleğin Oluşumunda Tarihin Rolü

Tosh (2013), tarihin kolektif bir bellek olduğunu ve bu belleğin insanların kendi toplumsal kimlik kavramlarını ve geleceğe ilişkin beklentilerini oluşturmalarını sağlayan deneyimlerin toplamı olduğunu belirtmektedir (Tosh 2013: 1). Ayrıca toplumların bir arada tutulabilmesi için ortak bir tarih anlatısına ihtiyaç duyulmaktadır. Dolayısıyla toplumları oluşturan bireylerin bir arada yaşayabilmeleri için ortak bir geçmişi hatırlatma ya da yeni bir ortak geçmiş yaratılmasına çalışılmaktadır. Başka bir deyişle, tarih yoluyla toplumlara ortak değer ve normlar hatırlatılmaktadır. Bunda tarihin toplumu bir arada tutan birleştirici rolü olması önemli rol oynamaktadır. Siyasal iktidarlar bu durumun bilincindedirler ve bir görüş ortaya attıkları zaman o görüşlerini tarihteki benzerleriyle desteklemek isterler. Bu yöntemle de siyasi

İktidarlar politikalarına meşruluk sağlamayı amaçlarlar. Başka bir deyişle siyasi iktidarların da kendi tarih anlatısını tasarlamadaki amaç, bireylere kendi değer ve normlarını aktarma çabası içerisinde olmalarından ibarettir.

Kişiler geçmişten günümüze kendi yaşamlarını geçirdikleri bir toplum içerisinde bulunmaktadır. Dolayısıyla buldukları çevre içerisindeki düşünce ve söylemlerden etkilenirler. İdeolojik düşünceleri veya siyasi parti seçimleri hep geçmiş yaşamışlıkla ilintilidir. Bu durum da bir arada aynı toplumsal durumları paylaşan insanların düşünce ve söylemlerini aynı paydada buluşturur. Bu durum siyasi iktidarlar için vazgeçilmez bir unsurdur. Bu yüzden de siyasi iktidarlar kendi meşrutiyetini sağlamlaştırmak için tarihle birlikte toplumsal belleği de yaratmaya çalışırlar. Tosh'a (2013) göre tarih, siyasal bir savaş meydanıdır. Ona göre otoriteye başkaldıranlar da bu başkaldırıyı ortadan kaldırmaya çalışanlar da tarihin hep desteğini yanlarına almaya çalışırlar (Tosh 2013: 10). Ayrıca tarih, iktidarlar tarafından çıkarlarına hizmet edecek biçimde, istenilen şekle ve biçime sokulmaya çalışılan bir anlatı düzenine çevrilmeye çalışılır (Evans 1999: 200). Özbaran'a (2005) göre ise tarih, iktidarı ellerinde tutanların iddialarının bir dayanağı haline getirilmiş, güncel politikaların kilidini açabileceği bir anahtar olarak görülmeye başlanmıştır (Özbaran 2005: 3). Farklı bir görüşe göre ise tarih birçok yerde yerleşmiş düşüncelere kuşkuyla bakılmasına zemin hazırlayabilir (Tosh 2013: 6-7). Bu durum da siyasi iktidarın tarihi kontrol altında tutmak istemesinin en önemli nedenleri arasında sayılabilir. Bir başka deyişle kendi siyasiler iktidarlarının meşrutiyetini sarsacak düşünceleri dizginlemek isterler. Siyasi iktidarların tarihten beklenti içerisinde olmalarını İngiliz tarihçi Tosh ise şöyle yorumlamaktadır. Ona göre;

Siyasi iktidarda bulunan ya da iktidar mücadelesi verenler, amaçlarını en iyi nasıl gerçekleştirebilecekleri konusunda birçok defa geçmişe başvurmuşlardır. Aynı zamanda siyasi elit, kendi konumuna meşrutiyet kazandıracak bir tarih versiyonunu kitlesel tüketime sunmanın çıkarına olduğunu düşünmüş, bunu ya geçmişteki başarılarını öne çıkartarak ya da iktidarını dayandırdığı kurumsal yapının ne kadar eskiye dayandığı göstererek yapmıştır (Tosh 2013: 77; Özbaran 2005: 7). Siyasi iktidarlar, kendi benimsediği değer ve inançları doğrultusunda ortak bir geçmiş yaratarak kendi iktidarlarını meşrulaştırmaya çabası içindedirler. Bunu yaparken de tarihten faydalanmışlardır. İktidarlar genellikle köklerinin ne kadar eskiye dayandığının veya ne kadar eski bir geçmişe sahip olduklarının insanların zihninde daha kolay meşrulaşmalarını beraberinde getireceğini düşünmüşlerdir (Şimşek-Satan 2011: 11). Siyasi iktidarların tarihten yararlanmasının bir başka biçimi ise siyasilerin tarihe damgasını vurmak için günün değerlerine karşı çıkarak tarihi kullanılmasıdır (Tekeli 2013: 296). Buna göre siyasi iktidarlar geçmişini güncel olarak yeniden üretip, kendi düşüncelerini meşrulaştırmak isterler. Siyasi iktidarlar, tarihi tahrif ederek, mevcut toplumsal statülerini korumaya çalışarak, ideolojilerini veya felsefe görüşlerini temellendirmeye ve geniş kitlelerini kendilerince bir taraflara kanalize etmeye çalışmaktadırlar (Çevikel 2007: 42). Böylece siyasi iktidarın istediği şekilde biçimlenen tarih, mevcut iktidarının tarihsel bakışının aktarım niteliğini taşımaktadır. Ayrıca iktidara dair belgeler her daim fazladır. Yani tarihin öznesi iktidar veya iktidara yakın olanlardır (Şimşek-Pamuk 2014: 25). Zira siyasi iktidarın benimsemediği bir belge tarihçilere gösterilmemekte veya yok edilmektedir. Böylece geçmişteki bilgilerin aktarımında iktidarın düşüncelerine ve söylemlerine yakın bilgiler ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. İktidarların kullandıkları bir başka yöntem ise kendilerini zorda bırakacak olayları ise mümkün mertebe arşive hiç koymamalarıdır. Tüm bunların yanında iktidarlar siyasi rakiplerinin aleyhinde olacak her türlü bilgi ve belgeleri ise adeta çoğaltarak ve abartarak arşivlere koymaya çalışırlar (Sakal 2006: 80). Böylece tüm dünyada genellikle siyasi iktidarlar

tarihi bilinçli ve sistematik biçimde kendi görüşlerini desteklemek için bir argüman olarak tarih boyunca çeşitli şekillerde kullanmışlardır.

Ulus Devlet ve Tarih Yazıcılığı

Ortak geçmişe sahip olmak toplumları bir arada tutan en önemli yapı taşlarından biridir. Toplumlar bu yolu kullanarak ortak aidiyet duygusu yaratmaya çalışırlar. Dolayısıyla toplumların devamlılığı için ortak tarih bilincine sahip olmak ve bunu yeni kuşaklara aktarmak siyasi iktidarlar için özel bir anlam taşır (Arslan-Akçalı 2007: 125). 18. yüzyıldan itibaren ulusal kimliğin ruhu ve özü siyasette çok önemli bir hal almıştır. Ulus devlet kavramı, merkezîyetçi bir temelde gelişme gösteren sosyolojik ve tarihsel bir olguyu temsil etmektedir (Cebeci 24: 2008). Fransız Devriminden sonra "ulus" kavramı, siyasi iktidarlar için yeni bir meşruiyet kaynağı olmuştur. Devrimden sonra iktidarlar siyasi meşruiyetlerini, milli duygularla sağlamaya çalışacaklardır. Millet ülküsü üzerinden hareket eden iktidarlar ulusçu tarihi kendi söylemlerinin kimliği üzerine inşa edeceklerdir. Bunun için de geçmişlerini yücelterek yeniden yorumlayarak kendi kahramanlarını yaratacaklardır (Tekeli 2013: 285).

Ulusçuluk tüm toplumsal kesimleri üst bir kimlik olan ulus kimliğinde birleştirmesi bakımından da ayrıca önem taşımaktadır. Bu özelliğinden dolayıdır ki; yurttaş, Ulus-devletin yapı taşı konumundadır. Bu da siyasi iktidarlar için yurttaş paha biçilmez bir kavram haline getirir. Siyasi iktidarlar kendi yurttaşlarını ince ince işleyip kendi arzuladıkları vatandaş tipini ortak kültür, soy, din ve dil temelinde yaratmayı amaçlarlar. Böylece siyasi iktidarlar ortak tarih bilinciyle bir arada yaşayan yurttaşlar yaratarak genelde ülkenin özelde ise kendi siyasi iktidarının meşruiyetini sağlamaya çalışmışlardır. Bu arada ulus devletlerde her ne kadar ortak din, dil ve kültüre sahip olursa dahi, ulusçuluk felsefesi doğrultusunda kaynaşmaları uzun zaman alabilir (Hacısalıhoğlu 2012: 179). Bu yüzden siyasi iktidarlar ulus devlet olgusunun daha erken pekişmesini sağlamak için özgün şekillendirdikleri tarih anlatısına ihtiyaç duymuşlardır. Siyasi iktidarlar ulus devlet olgusuyla birlikte birçok kez resmi tarih anlatısını kurgulamışlardır. Buna karşı çıkan ideolojik görüşlü siyasiler ise "karşıt" tarih anlatılarının doğmasına etkili olmuştur. Karşıt tarihin ilk andaki etkisi ilgili grubun bilincini yükseltmektir (Tosh 2013: 9). Bu kişiler kendilerine ideolojik politikalarını destekleyici bir tarih anlayışı seçerek kendi dünya görüşlerine ve yürüttükleri politikalarına bir dayanak sağlayıp söylem ve yaptıkları icraatlarının toplum nazarında meşru olduğunu gösterme çabası içerisine girerler. Ulusçuluk ideolojisinin yerleşik olduğu toplumlarda tarihi, siyasal desteği artırmak için araçsal olarak siyasi iktidarların kullandıkları söylemler, sürekli kazanılan zaferlerin ve boş övünmelerle özenerek uzlaşmazlığın ve çatışması bir erdem olarak bizlere sunulacaktır (Tekeli 2013: 296). Ayrıca ulus, ulusal kimlik ve ulusal tarihin hem belirlenen bir içeriğe sahip olması hem de belirleyici bir etken olduğu gerçeği görüldüğünde ulusçu tarihin kurgusunun çok etkili bir argüman olduğu ortaya çıkmaktadır (Hacısalıhoğlu 2012: 178). Ulusal tarih oluştururken geçmişte şanlı ulus tarihini lekeleyecek olayları görmezden gelerek, unutulmasını sağlanır (Tekeli 2013: 285).

Ulus devlet ortak değerler etrafında toplanan ve ulusal politikalarla şekillenen siyasi bir çerçevede yaşayan ve düşüncelerini söyleyen milletlerin bir arada yaşadığı siyasi bir düzen olarak da ifade edilebilmektedir (Özyakışır 2006: 78; Cebeci 2008: 24). Başka bir anlatımla ulus devletlerin bir arada olmalarını sağlayan ortak değerler ve ortak tarihtir. Zira tarihin bütünleştirici bir yanı vardır. Tarih, geçmişte var olan dil, din ve soy bağlarını hatırlatarak toplumda bir tutkal vazifesini görür. Böylece tarih, devletlerin ulus kurgusunda topluma şekil veren ve bir arada tutan en etkili araçlardan biridir. Bu yüzden ki siyasal iktidarlar için tarih

vazgeçilmezdir. Siyasi iktidarlar için “ulus” kendilerini meşrulaştırmada ve egemenlik gücünün temelini oluşturmada kullandıkları bir kavramdır (Hacısalihoğlu 2012: 189). Şimşek ve Ergün’e (2011) göre ise, yaratılan ulus düşüncesinin çok eski bir geçmişe sahip olduğuna ilişkin bilgi ve bulguları bulup-sunma, siyasi ve askeri başarıları ön plana çıkararak yeni oluşan ulusun her bir bireyinin yaratılan kimlikten ve aidiyetten gurur duymasını sağlama, böylelikle bir araya gelmelerine zemin hazırlama, toplumsal birliği güçlendirecek her türlü aracının varlığına kaynaklık etmektir (Şimşek-Ergün 2011: 2). Bir başka anlatımla ise ulus devletle birlikte siyasi iktidarlarını meşrulaştırmasını veya devam edebilmesinde de tarihin büyük bir rolü olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca ulusun, ulus olma halini meşrulaştırmak için ulusun geçmişi irdelenerek tarih bilgisine dayanan ulus şuurunun oluşturulması gereklidir (Hacısalihoğlu 2012: 177).

Siyasi iktidarlar ulus bilincini sağlamak için iki kavram yaratıp kullanmışlardır. İlki olan “biz” bilinci ile kan, aile, akrabalık, ırkdaşlık, millet ve devlet kavramlarını kullanarak ulusal devletlerdeki insanlar arasındaki bağı güçlendirmeyi amaçlarlar. Böylece siyasi iktidarlar kendi ülkülerine göre ulus devlette yaşayan yurttaşlar arasında bir dayanışma sağlamayı hedefler. İkinci olarak ise “biz”e karşı “öteki” kavramı yaratılır. Buna göre; yabancı düşmanlığı aşıl原因an “öteki” olgusu siyasi iktidarların kendi düşündüklerinin üstünlük iddiasını desteklemek için kullanılır. Ulus devletlerin inşa ettiği tarih kurgusu büyük ölçüde ötekileştirme üzerine kurulur (Tekeli 2013: 296). Böylece siyasi iktidarlar kendi düşünce sistemini destekleyecek yurttaşı yaratmaya çalışırken bunu kendilerinin tasarladığı tarih anlatısıyla besleyeceklerdir. Ötekileştirme olgusuyla birlikte yabancı düşmanlığı ve düşmanlara karşı bir güvenlik endişesi yaratılır. Ulus devlet yurttaşları bir tehlike kaygısı duyduğu anda ortak bir kimlik zemininin oluşmasını sağlanacaktır. Böylece siyasal iktidarların da tam da istediği gibi ulus devletin birlikteliklerini sağlama ihtiyacı ortaya çıkmış olacaktır. Bu bağlamda ulusal tarih tasarımı ulusu bir çatı altında kaynaştırarak dış tehditlere karşı daha güçlü bir oluşuma hizmet edecektir (Hacısalihoğlu 2012: 189).

18. yüzyıl ve sonrasında mücadele veren, kitleleri kendi görüşlerine çekmek için eğitim özellikle de tarih eğitimi etkili bir propaganda aracı olarak kullanılmıştır (İnal 2008: 107). Ulus-devletle birlikte, iktidarlar halka kendi düşüncelerini aktararak yurttaşı eğitmek ve yönlendirmek için çaba sarf etmeye başladılar. Siyasal iktidarlar tarihi yeniden tasarlarken geçmişteki büyük felaketler de önem kazanırdı. Zira ulusluların geçmişte yaşadıkları felaketler ve büyük acılar siyasi iktidarlar tarafından bu amaçla kullanılabilmekteydi (Tekeli 2013: 285). Böylece siyasi iktidarlar ulus devletlerde yaşayan insanların acılarından beslenerek bir ulus kimliği yaratmaya çalışırlar. Diğer taraftan ulusçuluk olgusu bir savunma mekanizmasıdır. Ulus kendini tehlikede hissettiği zaman kendi içinde bir aydınlanma yaşar ve birlikte hareket etme yetisini geliştirerek ulusçu duyguları siyasi alana taşır (Hacısalihoğlu 2012: 179). Bu durum da siyasi iktidarların istediği bir durumdur. Zira siyasi iktidarlar kendi düşüncelerini korumak için de ulus kavramını bir kalkan olarak kullanırlar. Ayrıca siyasi iktidarlar bunu devam ettirebilmek içinde tarih anlatısından çeşitli şekillerde faydalanmışlardır. Her ulus-devlet topraklarının üzerinde iktidarını görünür kılmayı amaçlayan işaretler bulundurur (Copeaux, E.-Copeaux, C. M. 2009: 95). Bu durum ilk olarak eğitimle aşılınmaya çalışılsa da eğitim dışında da tarihi kullanmak bir gelenek haline gelmiştir. Bu bağlamda siyasi iktidarın fikrine ve ideolojisine uygun yurttaşlar yetiştirme görevi eğitim sistemleri bağlamında okula verilmiştir (Pamuk-Alabaş 2009: 206). Böylece devletler eğitimi kullanarak tüm halkın düşünce ve değer yargılarının kaynaştırılıp birleştirilmesi amacına yönelirler (Şimşek-Küçük vd. 2012: 2813). Ayrıca siyasi iktidarlar, tarihi eğitiminin sadece ders müfredatıyla değil, toplumun günlük yaşamın içinde birtakım ritüellerle gündeme getirmeye çalışmışlardır. Bunlardan

bazıları şehirlerdeki;

- Heykellerde (anıtlarda),
- Cadde ve sokak isimlerinde,
- Müzelerde,
- Bayraklarda,
- Ulusal bayramlarda,
- Resmigeçit törenleriyle,
- Marşlarda,
- Okul isimlerinde,
- Haritalarda,
- Paralarda vb.

Toplumun farkında olarak ya da olmayarak temas halinde bulunduğu birçok öge kurgulanmış bir tarih öğretisinin sonucudur (Hacısalihoglu 2012: 177). Chevalier Jaucourt'a göre ise tarih boyunca iktidar olanlar, resim ve heykelleri halka vermek istedikleri duyguları yoğunlaştırmak için kullanmışlardır (Burke 2009: 64).

Siyasi İktidarların Tarih Eğitimine Müdahaleleri

Tarih Eğitimi, kimlik ve aidiyet duygusu geliştirme, aynı yaşam koşullarını sağlama, geleceğe dair kabul edilebilen normleştirilmiş bir dünya görüşü oluşturma gibi toplumsal işlevler yüklenmektedir (Köksal 2010: 113). Geçmişten günümüze kadar geçen sürede tarih eğitimine önemli görevler verilmiştir (Demircioğlu-Tokdemir 2008: 70). Birçok dönemde bilinçli bir şekilde ulus devlet olgusuyla başlayan tarih eğitiminin, yurttaş eğitimini destekleyecek bir araç olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu özeliğinden dolayı 19. yüzyılın ikinci yarısında, okullarda ve üniversitelerde tarih eğitimi ulusçuluğun yayılmasıyla orantılı olarak artmıştır (Erşanlı 2013: 23). Geçmişte olduğu gibi günümüzde de tarih eğitimi aileden öğrenilmeyle başlanır ve okulda işlevi ve kapsamı genişleyerek devam eder (Kabapınar 1992a: 228). Kolektif bir bellek oluşturma sırasında okullarda öğretilen tarih ile bireylerin gelecekteki davranışları beklenilir hale getirilerek bunun normalleşmesi sağlanır (Tekeli 2011: 106). Özetle siyasi iktidarın beslendiği statükonun normal olduğunu göstermesi bakımından tarih eğitimi ve tarih ders kitapları, siyasi iktidarların vazgeçemediği bir tür meşrulaştırıcı araç olarak görülür.

Merey (2014), tarih eğitiminin, yurt terbiyesini tamamlayıcı bir unsur olduğu fikrini öne sürmektedir (Merey 2014: 29). Başka bir anlatımla tarih öğretimi öğrencilere vatan, millet, bayrak, devlet, yönetme biçimi, hak ve sorumluluklar gibi unsurların öğretilmesi ile öğrencilerin yurttaşlık bilincinin geliştirilmesidir (Demircioğlu-Tokdemir 2008: 69). Silier (2003) ise, tarih eğitiminin ana işlevi (siyasi iktidarların) ideolojik kontrollü öğrenciye başka derslerle gerçekleştirilmeyecek gelişme ile kendini geliştirme olanaklarının sağlanması olarak addeder (Silier 2003: 4). Tekeli (2011), İngiltere modeli üzerinde giderek 1970 öncesi İngiliz tarih eğitimini eski model ve yeni model olarak adlandırmaktadır. Eski model tarih eğitiminde, öğrencinin düşünmeye yöneltilmediğini ve öğrenciye ulusal geçmişin öğretilerek, öğrencinin mensup olduğu ulusla gurur duyacak bir eğitim şekli aldığını ifade eder. Ayrıca İngiltere'deki tarih eğitimini 1970'ten sonra yeni model tarih eğitimi olarak nitelendirerek bu tarz eğitimde öğrencinin pasif durumundan aktif hale getirildiğini, değişik metotlar

uygulayarak, tarih yazarak aktif öğrenmeye geçildiğini belirtir (Tekeli 2011: 102-103).

Güven'e (2008) göre, tarih eğitimi, bireyin yaşadığı dünyanın sorunlarını tanıma olağanı sağlayan eleştirel düşünme bilme, değişimi anlayabilecek ve problemlere çözüm önerileri getirebilecek bilgi, becerileri kazanması sürecinde önemli bir yere sahiptir (Güven 2008: 446). Bugün tarih eğitiminin doğru şekilde idame edilmesi için tarihten beklenen işlevlerin ideolojik koşullandırmanın ötesinde olduğunun kavranabilmesi gereklidir (Silier 2003: 7). Anlaşıldığına göre tarih eğitimine siyasi iktidarlar tarafından dönem dönem farklı misyonlar yüklenmiştir. Tarih eğitiminin misyonu konjonktüre göre değişebilmektedir. Dolayısıyla demokrasi kavramının toplum içerisinde gelişmesiyle insanların ve toplumların görüş ve düşünceleriyle saygı duyularak aşılabileceği düşünülmektedir. Aksi taktirde toplumlar üzerindeki genel kanı olan tarih eğitimi ideolojik bir misyon üstlenici bir aygıt olduğu düşüncesi değişmeyecektir. Bu durum da tarih eğitimin öğretilmesinin önem sırasının hızla geriye doğru gitmesine neden olacaktır. Bununla birlikte bu olumsuz algı tarih eğitimin esas amaçlarının göz ardı edilmeye başlanmasını tetikleyecektir. Bu arada Demircioğlu (2013), günümüzde tarihinin neden öğretilmesi konusunda yeni anlayışların ortaya çıktığını ifade etmektedir. Tarihin geçmişin aynası olması yanında, bireylere problem çözme ve düşünme becerilerinin gelişmesine yönelik olarak öğretilmesi gerekliliği bulunmaktadır. Dolayısıyla Demircioğlu tarih derslerinde bireylere çağın ihtiyacı olan yaşamsal becerileri kazandırılması gerekliliğini vurgulamaktadır (Demircioğlu 2013: 68).

Günümüzde çağdaş tarih eğitimi şüphesiz "her görüp duyduğumuzu doğru olarak kabul etmeye" yönelik değil tam aksine "her görüp duyduğumuzu" sorgulayarak doğruya ulaşma yolunu öğretmeye yönelik olmalıdır. Ayrıca tarih eğitimi, bireyin iyi olanla kötü olanı ayırt edebilme becerisini geliştirmeye yönelik olarak öğretilmelidir. Bir başka bakış açısıyla tarih eğitimi geçmişin bilgisinin öğretilmesiyle bugünün anlaşılmasına katkıda bulunmak ve geleceğe dair fikirleri bireyin tahlil etme yetisinin güçlendirmesini sağlamaktadır. Comte'ye göre, "Bilmek öngörmek için değildir; fakat öngörmek bilmenin parçasıdır" (Hobsbawm 2009: 51). Dolayısıyla geçmişin bilgisini bilmeden gelecekte süzülen ışığı göremez geleceği keşfe çıkamazsınız.

Dilek'e (2007) göre, tarih eğitimin amaçları ikiye ayrılır. Bunlar disiplin içi ve sosyal amaçlardır. Disiplin içi amaçlar yurttaş yetiştirme temelli, sosyal amaçlar ise kişilerin dünyadaki olayları anlayabilmesi ve hayatlarını kolaylaştırmaları için kişisel düşüncelerini geliştirmelerinde etkili olmaktadır (Dilek 2007: 23-38). Demircioğlu-Tokdemir (2008) ise tarih öğretiminde amaçları gelenekçi yaklaşım ve çağdaş yaklaşım olarak ikiye ayırarak incelemişlerdir. Gelenekçi yaklaşımda tarih dersinin yurttaş ve kimlik aktarımı için olduğu kabul edilmektedir. İkinci yaklaşım olan çağdaş yaklaşım ise öğrencilere düşünme becerileri kazandırmayı hedeflemektedir (Demircioğlu-Tokdemir 2008: 75). Gerek Dilek gerekse de Demircioğlu'nun her ne kadar tanımlama başlıkları farklı olsa da tanımlamalarının içerik olarak aynı olduğu görülmektedir. Bu araştırmacılara göre tarih eğitimin iki amacı vardır. Birincisi tarih eğitimin yurttaşlık bilgisi olarak verilmesidir. İkincisi ise içerisinde yaşadığımız dünyada gelişen olayları çözümlenmek için bireyin düşünme becerisini geliştirmeye yönelik bilgi verilmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Kaya'nın (2013) verdiği bilgiler de hem Dilek hem de Demircioğlu'nun tarih eğitimi ile ilgili tanımlamalarını tasdikler niteliktedir. Kaya, tarih eğitimin dünyadaki gelişime göre farklılaştığı ileri sürer. Ayrıca tarih eğitimi gelişmiş ülkeler ve gelişmemiş ülkelerdeki olarak ikiye ayırır. Ona göre gelişmiş ülkelerdeki tarih eğitimlerinde teknoloji (modern öğretim materyalleri akıllı tahta, ipad vb.) ve demokrasi bakımından, gelişen ülkelerdeki tarih eğitimin ise bilgi ve kültür aktarımı, demokratik anlayış, aktif yurttaşlık ve

bilimsel ve eleştirel düşünme niteliklerinin kazandırılması olarak açıklamaktadır. Ayrıca gelişmiş ülkelerin aksine gelişmemiş ülkelerinin tarih eğitimlerinin ise salt kültür aktarımı amacıyla okutulmakta olduğunu ifade eder (Kaya 2009: 73). Başka bir anlatımla Tarih eğitimi, siyasi ve ideolojik olarak kullanılmanın yanında, çok uzun bir süre kültür aktarımının yapıldığı temel eğitimlerden birisi olarak görülmüştür (Demircioğlu-Tokdemir 2008: 83). Tekeli (2011), tarih eğitiminin amaçlarını üçe ayırmaktadır. Bunlar;

1-Öğrencinin tarih bilincinin gelişmesini sağlamak;

Tekeli bunu şöyle yorumlamaktadır. Tarih bilincine sahip olmak, geçmişin yorumları, günün algılanması ve geleceğe ilişkin bağlantıyı gerçekleştirmektir. Bu durumun da geleceğe yönelik bir zihin kurgusu olduğunu belirtmektedir. Ayrıca geçmiş, bugün ve gelecek bağlantısının bütünlüğün kurulmasında iki önemli işlev olduğunu ileri sürer. Birincisi bireyin kendisinin zaman akışı içerisinde görmesini sağlamak, ikincisinin ise bireyin davranış yöneliminin uygun hale getirilmesinin amaçlanması olduğunu ifade etmektedir (Tekeli 2011: 105-106).

2-Öğrencinin çağcıl bir kimlik duygusu oluşturulmasına yardımcı olmak

Bu görüşte ise bireye yurt sevgisinin kazandırılması için tarih eğitiminden faydalandığı, bunun da eski tarih eğitiminden miras kalma bir yöntem olduğunu ifade edilmektedir. Fakat bireyin kimlik ve aidiyet duyguları aşılırken kesinlikle ötekini yaratarak oluşturulmaması gerekliliği belirtilmektedir. Çünkü öteki yaratılarak aşılana yurt sevgisi açık bir şekilde topluma zarar vermektedir. II. Dünya Savaşı'nın başlama sebebi gibi. Tekeli bu yöndeki tavsiyesi ise küreselleşen yenedünya bireylerinin farklılıklarını zenginlik olarak görüp bir dünya yurttaşlığına yetiştirilmesidir (Tekeli 2011: 109-112).

3-Öğrencilerin Kapasitelerinin Geliştirilmesini Sağlamak

Bu görüşte ise geleneksel tarih eğitiminde bireyin kapasitesinin geliştirilmesi aşamasında bireye koşullandırılmış bilgiler aktararak bireyin belli bir düşünce tarzı benimsemesi amaçlanırdı. Demokrasi anlayışı gelişmiş olan ülkelerde genellikle yapılanlar bireyi koşullandırmak yerine bireylerin kapasitelerini geliştirmeye yönelik çalışmalardır (Tekeli 2011: 112-114).

Tekeli (2011), tarih eğitiminin kapasitesinin gelişmesinin de sağlayacağı faydayı beş grupta toplamıştır. Bunlar;

İlk olarak zaman kavrayışı açıklanmaktadır. Tekeli'ye göre bireyin olguları kronolojik olarak sıralaması, toplumsal değişim ve nedensellik gibi kavramları kullanması bakımından tarih eğitimi için önemli bir unsurdur. Tekeli'ye göre tarih eğitiminin bireye kazandıracağı ikinci fayda ise, bireyin anlata bilme kapasitesini geliştirmesidir. Birey bir olayı aktarırken ifade gücünü de geliştirmektedir. Üçüncü fayda ise geçmişte yaşanan olgulara empati kurabilmeyi sağlaması olarak açıklanmaktadır. Dördüncüsü ise araştırma yapabilme beceresi kazandırmasıdır. Beşincisi ise bireyin olayları aktarırken dili doğru kullanma ve düşündüklerini rahat bir şekilde ifade edebilmeyi sağlamasıdır (Tekeli 2011: 114). Tarih eğitiminin bireye kazandırdığı öngörülen tüm bu faydalar düşünüldüğünde tarih eğitiminin kişinin gelişmesinde ne kadar önemli olduğu kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

Çağdaş tarih eğitiminde arzulan, bireylerin olgulara çok boyutlu ve eleştirel bir bakış açısı ile değerlendirme yapabilme beceresi kazandırılmasıdır. Ayrıca çağdaş tarih eğitimi ile tek tip

düşünme tarzının ortadan kaldırmasıdır. Böylece tarih eğitiminin amacı kişilere çeşitli bakış açılarıyla olgular arasındaki karmaşıklığı en doğru şekilde değerlendirip sonuca ulaşmasına katkıda bulunulmasını öğretmektir. Örneğin bireylere, ülkede çıkarılan gazetelerin belirli bir siyasi amaçla yayınlandığı zaman bunu anlamasını sağlamak önemli bir öğretilerdir (Mckellar 2003: 72).

Dünyada tarih eğitimi şekillendiren anlayışların büyük ölçüde, dönemin siyasal iktidarlarının ideolojilerine paralel gelişme gösterdiği bilinen bir gerçektir (Şimsek 2007: 10). Siyasal iktidarlar kendi çıkarlarına uygun olan bilgi ve değerleri eğitim kurumu içerisinde egemenliklerini sürekli kılmaya çalışırlar (İnal 2008: 105). Birçok ülkede siyasi iktidar kendi ideolojisine uygun yurttaş yetiştirmek için birçok alanın yanı sıra eğitim sistemini, okulu özelde de tarih derslerini bir araç olarak kullanmaktadır (Akgün 2005: 117; Pamuk-Alabaş 2009: 207). Çünkü içeriği itibarıyla sosyal bilimler alanı içerisinde tartışmaya en açık disiplinlerden biri de tarih ve onun öğretimidir (Demircioğlu 2013: 120). Demirel-Turan'a (2009) göre, tarih, doğası gereği bilinç oluşumu ve aktarımında etken olmaktadır. Belli bir amaçla yapılsın ya da yapılmasının tarih eğitimi alan bireyler tarihi metinlerden belli düzeyde etkilendiği ve bunun sonucunda tutum ve davranışlarda değişiklikler yaşandığını ifade ederler (Demirel-Turan 2009: 89). Asıl sorun ise siyasilerin tarih eğitiminden beklenti içerisinde olmalarıdır. Bundan dolayıdır ki, iktidara gelen her siyasi iktidar tarih eğitimi yeniden kurgulama çabası içindedir. Dolayısıyla birçok ülkede siyasi iktidarlar, tarih müfredatının içeriği ve öğretim biçimi konusunda söz sahibi olma hakkını kendilerinde görürler (Strandling 2003: 241). Bu bağlamda siyasi iktidarın egemen "aygıtları" devreye girer. Pek çok ülkede (Türkiye dahil) müfredat programlarını eğitim bakanlıklarının yetkilileri, merkezce atanmış uzman ve öğretmenler tarafından belirlenmektedir (Özbaran 2005: 138).

Müfredat, her türlü değer ve bilgi düzeyinde ulus-devletin eğitim aracılığıyla kendini yeniden üretmesinin hem ideolojik ve kültürel hem de bilim(sel) aracıdır. (İnal 2008: 129). Bundan dolayı toplumların gelenekleri ve siyasi iktidarın ideolojisini besleyen öğeler bireylere gizli müfredat yoluyla aktarılır. Gizli müfredat eksik ve belirsiz kalan bilgi ve değerleri daha ayrıntılı bir biçimde tanımlayan, egemen siyasal sisteme ve kültüre sosyalleştirmeyi derinleştiren, öğrenci tipini daha dar kalıplar içinde ortaya koymaya çalışan bir müfredat şeklidir (İnal 2008: 133). Örneğin öğretmenin önünde ceketin düğmesini ilikleme, (öğrenilmiş bu durum eğitim süreci bittikten sonra da siyasi parti lideri veya milletvekili (Devlet büyüğü) ile konuşurken de yapılmaktadır) sınıfta söz almak için parmak kaldırma, İstiklal Marşının gür sesle okunması (KKTC Anayasasında okullarda İstiklal Marşı okutulmasını zorunlu kılacak bir yasa bulunmuyor. Fakat KKTC'de Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığına bağlı okullarda haftanın ilk ve son günlerinde İstiklal Marşı okunmaktadır.) gibi davranışlar gizli müfredat şeklinde belleklere yerleştirilmektedir (İnal 2008: 134). Gizli müfredat o kadar önemlidir ki burada siyasi iktidarların değer ve normlarına önem verilmektedir (Guttek 2011: 265). Bu arada birçok ülkede her başa gelen siyasi iktidarların kendi dönemlerinde tarihten de beklentileri farklı olmuştur. Bu durumda da dönem dönem değişen konjonktür ile birlikte tarih müfredatı da siyasi iktidarların beklentilere göre değişmiştir. Bu olumsuz durum da ülkelere tam bir tarih bilincinin yaratılmasının önüne geçmektedir.

Siyasi İktidarların Okulları ve Ders Kitaplarını Kullanma Şekilleri

İktidarda bulunan hemen her siyasi parti, kendi ideolojisini toplumuna benimsetmek çabasına girişmektedir. Bu bağlamda devletin elinde, kendi ideolojik aygıtı (hükümet bu aygıtta yer alır) dışında daha başka ideolojik aygıtlar da vardır. Bunlar arasında haber (medya), kilise (cami), okul vb. yer almaktadır (Althusser 2003: 17). Devletin bir ideolojik aygıtı olarak okul,

bireyleri devletin resmî ideolojisine uyumlu kılmakla görevlendirilmiştir. Bunun yanında devletin kendi medya unsuru yanında siyasi iktidardan nemalanan yandaş medya veya gazeteciler yaratılır. Bunlar içerisinde buldukları siyasi iktidarın ideolojisine uygun şekildeki haberleri topluma sunarlar. Dolayısıyla temelde siyasal ve ekonomik durumlar iktidarların ideolojik olarak var olabilmesinde yatmaktadır (Doğan 2011: 2071). Böylece siyasi iktidarı meşru kılan düşünceyi ya da var olan bir düzenin yeniden üretilmesinin ikna yöntemiyle halk arasında benimsenmesi sağlanır. Bu durum da birçok ülkede siyasi iktidarların kendilerini güçlendirmek için en fazla tercih ettikleri bir yöntemdir.

Okullarda okutulan tarih kamu malıdır. Bu durum da tarihin eğitsel olduğu kadar siyasal ve sosyal amaçlara da hizmet etmesi gerektiğini düşündürmektedir (Stradling 2003: 12). Zira tarih genellikle okullarda sorgulanmayan, eleştirisi yapılmayan ve değişmeyen doğrular manzumesi olarak okutulur (Dilek 2007: 7). Bunun temel amacı siyasi iktidarın tarih eğitimini, okullarda ulusal geçmişi kolektif hafızaya intikal ettirmeye çalışmasıyla bağlantılıdır (Erşanlı 2013: 23). Bir başka değişken ise siyasi iktidar bunu yaparken kendi istek ve arzularına göre bir tarih öğretilmesini sağlamasıdır. Bu durum da okulların siyasi iktidarın “tekindedir” (siyasi iktidar, müfredatı hazırlatan baskın unsurdur) görüşünü ortaya çıkarmaktadır. Böylece siyasi iktidarlar kendi dünya görüşünü eğitim programları içerisine aktarırlar. Bu eğitim programları da ders kitaplarının içeriğini oluşturur. Fakat bizim gibi materyal kullanımı tam anlamıyla gelişmemiş ülkelerde, öğretmenler tarafından etkin ve yaygın materyal kullanımı yapılmamasından dolayı ders kitapları, eğitim öğretim sürecinden daha fazla etkin bir önem kazanmaktadırlar. Buna göre okullarda okutulan ders kitapların tasarlanması devletin kontrolünde olduğundan dolayı siyasi iktidarda bulunan kişi ya da kişiler kendi ideolojilerini ders kitaplarına aktarmaktadır. Okullarda ders kitabı olarak kullanılan bu “aygıtlar” öğrencilerin bilinçlendirmede siyasi iktidar tarafından öngörülen düşünceyi benimsetmektedir. Böylece siyasi iktidarın genel çıkarlarının zafere ulaşmasını sağlayabilecek yetkiyi temsil eder (Althusser 2003: 134).

Dolayısıyla okullar, siyasi iktidarın ideolojisini en etkili biçimde aktarma ve benimsetme işlevini yerine getirmesi bağlamında önemli bir işlev üstlenmiştir (Parlak 2005: 72). Siyasi iktidar, kendi ideolojik elbisesini bireylere giydirme imkânını çeşitli eğitim alanlarında bulur ve kullanır (Çetin 2001: 201). Özellikle ders kitapları bunun için biçilmiş kaftandır. Ders kitapları, her siyasal iktidarın meşru ve savunulur gördüğü resmi bir ideolojiye uygun olarak resmi tarih çerçevesinde bilgi ve değerlerin aktarıldığı ve yeniden üretildiği eğitsel araçlar olmuşlardır (İnal 2008: 106). Böylece siyasi iktidarlar bu davranışlarıyla kendi politikalarına meşruluk kazandırmayı amaçlamışlardır. Çünkü ders kitapları siyasi iktidarının ideolojik eğilimini olduğu gibi yansıtan materyallerdir. Siyasi iktidarın tarih eğitimini kontrol altında tutma amacı sadece ulusal kimliği yaratmak değil, farklı bir tarih öğretisinin kendi meşrutiyetini yıkabileceğinin farkında olmasındandır. Zira geçmişi tamamıyla bilmek demek, işlerin bugünkü gibi olmadığını görebilme ihtimali demektir (Tosh 2013: 6). Bundan dolayıdır ki birçok ülkede siyasi iktidarlar tarihi her zaman kontrol altında tutabilmeyi amaçlamışlardır. Başka bir anlatımla siyasi iktidarlar tarihin yıkıcı potansiyelini kontrol altında tutabilmek istemelerinin nedeni kendi meşrutiyetlerini sağlama almaktır.

Ders Kitapları

Tarih ders kitaplarının bireylere geçmişin bilgisini vermesi yanında, kimlik oluşturma ve bu kimliğe uygun davranışlar içerisinde bulundurma işlevi de vardır (Safran 2009: 20). Siyasi iktidarların ortak kimlik ve kabul edilebilir yurttaş anlayışı sağlamak istemesinin etkisiyle, tarih ders kitapları düşünsel sistemlerinin sözcüsü ve yayıncısı görevini üstlenmek durumunda bırakılmıştır (Kabapınar 1992a: 229). Ulus devletlerin benimsediği ideoloji ders kitaplarında açıkça tanımlamaya çalışılmıştır (İnal 2008: 106). Özbaran'a (2005) göre ders kitabı, genelde bir ders konusunu ya da bir müfredatı desteklemek için okullarda kullanılmak üzere siyasi iktidar, yayıncı, öğretmen ve öğrencinin doğrudan doğruya yer aldıkları ya da etkilendikleri, onlar tarafından ve onlar için yazdırılmış metinlerdir (Özbaran 2005: 134). Zira bu alanın denetim dışı kaldığı pek görülmez. Eğitim, ulus devlet anlayışının oluşmadığı ülkelerde bile, siyasi iktidarlar okullarda okutulmakta olan ders kitaplarının içeriğiyle ilgilenmekten vazgeçmek istememişlerdir (Copeaux 2000: 1). Bunun sebebi Copeaux tarafından şöyle belirtilmiştir; televizyonun ya da basının etkisi daha hızlı ve doğrudandır. Okullardaki ders kitaplarının içerisindeki bilgiler ise, daha yavaş ve derinden işler, çünkü bu söylem okunmakla kalmaz, öğrenilir ve bazen de ezberlenir (Copeaux 2000: 3). Ayrıca siyasi iktidarlar ders kitaplarının bireyin üzerinde kalıcı izli davranış değişikliği yaratmadaki etkisinden dolayı ders içeriklerine müdahil olmayı istemektedirler.

Siyasi iktidarlar kendi düşünme şekillerini ve olaylara bakış açılarını eğitim yoluyla bireylere öğretmeye çalışarak kendi siyasi iktidarlarının meşruluğunu sorgulamayacak bireyler yetiştirme amacı gütmektedir. Başka bir ifadeyle tarih ders kitapları, siyasi iktidarlarca hazırlanan tarih öğretim programları ışığında, öğrencilerin değer, inanç, kişilik ve hayata bakış açılarının şekillenmesinde anahtar rol oynayan materyallerdir (Demircioğlu 2013: 120). Kabapınar'a (1992b) göre, tarih bir değil birçok şey anlattır. Ancak bunlar tartışılır belli doğrular da kabul edilir. Ta ki yeni doğrulara ulaşıncaya kadar. Bundan ayrı olarak da tarih ders kitaplarında kullanılan bilgileri mutlak doğruymuş gibi nitelendirdiği ifade eder. Ayrıca bu durumun bireyin düşünmesinin önüne geçmekte ve tarih ders kitaplarının alternatifi olmayan dogma bir bilgi olarak verilmesine neden olmaktadır. Sonuç olarak tarih ders kitaplarının içerisinde siyasi iktidarların doğrular manzumesi olan meşruluğunu sağlayan düşüncesi boy göstermeye başlar. Bu şekilde düşünme ve eleştirel bakış açısının öğretilmediği okullarda, dayatmacı bir zihniyetle ezber yolu da kullanılarak mutlak doğru olarak algılama düşüncesi yerleştirilmek istenmektedir. Böylece siyasi iktidar, tek tip yurttaş yetiştirme amacı güden bir eğitim politikası izler. Bu tür eğitim politikaları siyasi iktidarlar değiştiğinde, düşünce sistemi ile birlikte doğrular da değişmektedir (Kabapınar 1992b: 287).

Siyasi iktidarın tarih ders kitaplarında konu seçimi doğal olarak değer yargısının yansımasıdır (Özbaran 2005: 139). Ama burada dikkat edilmesi gereken başka bir husus daha bulunmaktadır. İnsanlar beklemedikleri (istedikleri) tarihi öğrenirler. İnsanlar yaşanmışlıkları doğrultusunda kendi düşüncelerini destekleyen bir tarih anlatısını talep ederler. Esasında tarih ders kitapları tasarlanırken yalnızca siyasi iktidarın istek ve arzularına göre değil, ulus devleti oluşturan yurttaşın da istek ve arzularının (değer yargılarının) da etkisi vardır. Zira demokrasi kavramı tam olgunlaşmamış ülkelerde siyasi iktidar insanların beklentisinin aksi bir tarih anlatısı ile halkını tam anlamıyla karşısına almasına sebep olacaktır.

Kuzey Kıbrıs'ta Tarih Eğitimi

Kıbrıs'ta da tarih eğitim geleneği her iki toplum için de yakın geçmişte verilen ulusal bağımsızlık mücadelesi nedeniyle şiddetli bir biçimde ulusçuluğun etkisinde şekillenmiştir. Her bir taraf, dünyanın geri kalanından pek de farklı olmayan bir tarzda bu süreci kendi ulusal

kimliğini inşa ederek diğerini inkâr veya aşağılamak üzerine kurguladığı görülür. Aşağılama, adadaki Rumların, Türkler için kullandıkları “kana susamış”, “barbar” gibi sıfatlardan da anlaşılacağı üzere, tarih anlayışı içerisinde daha belirgindir (Köstüklü, 2013: 5). Ders kitaplarının yazarları da ağırlıklı olarak, ulusal değerleri tanımlamak, diğerlerini reddetmek ve sonra “da” ulusal kimliğin inşası için üstünlüklerini çeşitli vesilelerle “sergileme” gayreti içerisinde olmuşlardır. Bu durumu, parlak bir şekilde zorunlu eğitim müfredatı içerisinde 1971’den 2004 yılına kadar okutulan Vehbi Zeki Serter tarafından yazılmış olan “Kıbrıs Tarihi” veya Kıbrıs Türk Mücadele Tarihi ders kitabını yansıtmaktadır. 1974’de günümüze kadar siyasal iktidarların değişimine paralel üç kez tarih kitapları değiştirilmiştir. 1994 yılında, 1974 sonrası ilk kez Ulusal Birlik Partisi (UBP)’nin yer almadığı bir hükümet kurulmuştur. Demokrat Parti Cumhuriyetçi Türk Partisi (CTP) Koalisyon Hükümeti’nin ilk el attığı konulardan biri tarih kitapları olmuş, zamanın Milli Eğitim Bakanı Mehmet Ali Talat tarafından hazırlattırılan tarih kitapları 1995 yılında Vehbi Zeki Serter’in Kıbrıs Tarihi kitaplarının yerini almıştır. Ne var ki, 1996 yılında koalisyonun bozulmasıyla birlikte Vehbi Zeki Serter tarafından yazılan kitaplara geri dönmüş ve Ulusal Birlik Partisi’nin iktidarda kaldığı 2004 yılına kadar okullarda okutulmaya devam edilmiştir.

2004 yılında yeniden iktidara gelen Cumhuriyetçi Türk Partisi, destekçisi olduğu Kıbrıs’ta kapsamlı bir çözümü vadeden Annan Planı’nın da etkisiyle “barış” yanlısı yeni ders kitaplarının hazırlanması için çalışmalar başlatarak müfredatta eklemiştir. 2009 yılında Ulusal Birlik Partisi’nin seçimleri kazanmasının ardından ivedi bir şekilde kendisine göre “ulusal kimlikten uzak tarih kitaplarını değiştirmek” için yeni tarih kitaplarının hazırlanması çalışmalarını başlatmış ve müfredatı kısa sürede şeklen de olsa değiştirmiştir.

Kuzey Kıbrıs’ta Okutulan Tarih Ders Kitapları

Tarih eğitiminde var olan durumu ortaya koyabilmek amacıyla bu araştırmada nitel bir yöntemle, 1974’den günümüze kadar siyasal iktidarların tarih eğitimine etkilerinin, orta dereceli okullarda okutulan tarih dersi kitapları içerik açısından inceleyerek ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Vehbi Zeki Serter’in 2002 Basımlı Kıbrıs Tarih Ders Kitabı

Serter’in hazırladığı ve ilk basımı, 1970’de yapılmış olan Kıbrıs Tarihi kitabı önce “yardımcı ders kitabı” olarak kabul edilmiştir. (Zeki 1970: 1). 1971 yılında ise “Kıbrıs Türk Maarif Müdürlüğü’nün 28/62 Sayılı ve 1 Şubat 1971 tarihli kararıyla ortaokulların, ikinci ve üçüncü sınıflarında, Kıbrıs Tarihi dersleri için “ders kitabı” olduğu duyurulmuştur (Zeki 1973: 1). Söz konusu kitap ders kitabı 2004 yılına kadar pek çok kez güncellenerek, KTFD’de ve daha sonra da KKTC’deki okullarda tarih ders kitabı olarak okutulmuştur.

Vehbi Zeki Serter tarafından hazırlanan 2002 basımlı Kıbrıs Tarih ders kitabı incelendiğinde, 16. sayfada “Kıbrıs’ın Türkiye için Jeo-stratejik Önemi” başlığı altında şöyle bir ifade yer almaktadır:

“Kıbrıs Türkiye için tarihi yönden çok önemlidir. Atalarımız Kıbrıs’ı 1571 yılında 80.000 şehit pahasına almışlardır. 1878 tarihine kadar üç yüz yıldan çok Kıbrıs’ı doğrudan yöneten Türkler, yerli halka çok iyi davranmışlar, özgürlük ve adalet getirmişlerdir. Türkler Kıbrıs’ta bayındırlık işlerine de çok önem vermişler ve bu nedenle de pek çok eserler yapmışlardır. O kadar ki Kıbrıs bugün, çok sayıda Türk eserleri ile “Türk karakterini” korumaktadır.”

Kıbrıs’taki Türk varlığını meşrulaştırmak için kurgulanmış yukarıdaki ifadede a) Kıbrıs’taki Türk varlığı 80.000 şehit için bir bedel ödendiğini, b) Türklerin üç yüzyıldan fazla bir süre

adaya hükmetmekle, adadaki varlıklarının artık sorgulanmayacağını, c) Türklerin yerli halka çok iyi davrandıklarını belirtmekle birlikte adayı iyi yönettikleri, d) yerli halk derken, Türkler dışında adada yaşayanların kimliksiz anıldığı, diğer bir deyişle onların varlıklarının tanınmadığı, e) Özgürlük ve adalet gibi en üst düzey insani hedeflerin Türkler tarafından gerçekleştirilmesi ile adaya insancıl üst bir uygarlığın getirildiğini f) adaya üstün bir uygarlık getirilmesi, adadaki uygarlığı geri kalmış olduğunun vurgusu, g) Türklerin bayındırlık içlerini gerçekleştirilmesinin adada topladıkları vergilerin bir anlamda ada ve adanın kalkınması için kullanıldığı h) Türk karakterinin ada ve adadaki eserlerle içselleştiği ve i) hepsinden önemlisi Kıbrıslı Türklerin dıştan gelmekle varlık olarak Türk ulusunun ayrılmaz bir parçası olduğu örtük veya açık bir şekilde belirtilmektedir. Bu durum, aynı kitabın 109-110. sayfalarında “Türk İnkılablarının Kıbrıs Türklerine Yansıması” başlığı altında “Anavatan Türkiye” söylemi ile daha belirgin bir şekilde ifadesini bulmaktadır. “Anavatan Türkiye” söylemiyle Anadolu Türkleri ile Kıbrıs Türkleri arasındaki var olan kan bağı üzerine vurgu yapılmaktadır. Ulusal söylemin yansıması olarak kaleme alınan bu kitabın Kıbrıs’taki bölünmüşlüğü destekleyen ve meşrulaştırıcı politikalara hizmet ettiği açıkça görülmektedir.

1994 Demokrat Parti-Cumhuriyetçi Türk Partisi Dönemi’nde Hazırlanan Kıbrıs Tarihi Kitabı

Kıbrıs’ta 1994 yılında kurulan koalisyon hükümetinde Cumhuriyetçi Türk Partisi küçük ortak olarak bulunmaktaydı. Milli Eğitim ve Kültür Bakanı olan Mehmet Ali Talat, eğitimde yeniden yapılandırma adında Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu’nun 23.03.1995 gün ve 101 sayılı kararı ile ortaokul I., II. ve III. sınıfları için ders kitabı olarak kabul edilen (Özcan-Özdemir vd. 1995) yeni bir Kıbrıs Tarihi ders kitabı hazırlattı. Mevcut kitap daha sonraki Milli Eğitim Bakanı Ahmet Derya’nın döneminde okullarda kısa bir süre okutulmuştur. Kitabın Önsöz’ünde dönemin Milli Eğitim ve Kültür Bakanı olan Mehmet Ali Talat, Kıbrıs Tarihi derslerinde yalnızca Türkiye’ye yetinildiğine ve bunun da milli olmanın gereği olarak gösterilmeye çalışıldığına vurgu yaparak var olan durumdan rahatsızlık duyduğunu belirtmiştir (Öncan-Özdemir vd. 1995). Ona göre tarih kitaplarından yurtseverlik ve yerel tarih daha fazla yer almalıydı.

Kitabın üç yazarı sırasıyla Hüda-verdi Öncan, Zekeriya Özdemir, Nilgün Orhan Sağduyu’dur. Yeni hazırlanan kitap 223 sayfadan oluşmaktadır. Kitabın içeriğini incelediğimiz zaman ise kullandığı kaynakça ve içerisindeki bilgiler Vehbi Zeki Serter’in yazmış olduğu Kıbrıs Tarihi ders kitabının da yer aldığı görülmektedir. Bu kitabın Vehbi Zeki Serter’in yazdığı kitaptan en önemli farkı, toplumsal hafızadan travmatik olayları fütursuzca çağırarak keskin ifadelerinin kullanımından kaçınılmış olmasıdır. Ayrıca kitabın içerisinde bazı kavramların özenle inkâr edildiğini de görülebilmektedir. Gerçekten de Vehbi Zeki Serter’in kitabında sık sık kullanılan “Soydaşlarımız ve Anavatanımız” gibi ifadeler bu kitapta yer almamaktadır. Mehmet Ali Talat’tan sonra Milli Eğitim Bakanı olan Ahmet Derya ile 2014 yılında yapılan söyleşide (Derya 2014), bu dönemde adadaki bazı güçlerin kitapları değiştirmek için kendisine baskı yaptığını ifade etmiştir. Bu ifade bizlere o dönemde yalnızca demokratik yolla siyasal iktidara gelmiş partilerin değil, daha derin ve gizli iktidar odaklarının da tarih eğitimi ve müfredatına karşı duyarlılık ve etkilerinin hissedildiğini göstermektedir. Sonuçta Cumhuriyetçi Türk Partisi koalisyondan ayrılınca ilgili kitap da müfredattan çıkarılmış ve Vehbi Zeki Serter’in kitabına geri dönmüştür.

2004 Basımlı Kıbrıs Tarihi Ders Kitabı

2004 yılında yeniden iktidara gelen Cumhuriyetçi Türk Partisi'nin iradesiyle hazırlanan yeni ders kitaplarının diğerlerinden en büyük farkı, hiç kuşku yok ki yeni pedagojik metotların öğretimde uygulanmaya başlamasıydı. Hazırlanan bu kitaplar sadece içerik açısından değil birçok yönden önceki kitaplardan büyük farklılık göstermektedirler. Bu kitaplarla birlikte artık Kıbrıs Tarihi kitaplarında yeni bir format ve şekil kullanılmaya başlanmıştır. Ayrıca kitaplarda insani perspektife vurgu yapılarak toplumsal anlatılar; ulusal söylemin kimlik tanımlarından arındırılmaya çalışılmıştır. Ne var ki, yeni ders kitapları bir kez daha mevcut siyasi iktidarın beklentilerini ön plana çıkaran bir tarih anlatısına sahipti. Ulusal bilincin yerini "Kıbrıslılık" bilinci almış, "Anavatan Türkiye" söylemi gitmiş onun yerini "Avrupalı Olma" düşüncesi almıştır. Bu dönüşümü gerçekleştirebilmek amacıyla başvurulmuş en önemli yöntemlerden biri kitaplarda kullanılan dildir. Yeni kitapların bazı yerlerinde "Kıbrıs Ağzı" kullanılarak Kıbrıs merkezli bir anlatının da yaratılabileceği düşünülmüştür (Latif 2010: 99)". Keser (2012), çalışmasında Temel Eğitim III. Sınıf Kıbrıs Tarihi Ders Kitabı'nda 253 defa Kıbrıslı (Keser 2012: 11) kullanıldığını saptamıştır. Bu kavramın bu denli sık kullanılmasının amacı bireylere, bilinçli bir şekilde bu düşüncenin kazandırılması olduğu düşünülebilir.

Eylül 2004 basımlı, Kıbrıs Tarihi 3. Kitap irdelendiğinde, yeni ders kitabında da yeni iktidara gelmiş siyasal partinin bakış açısına savını destekler pek çok bulguya rastlanmıştır. Yeni kitabın kapağında yer alan Kıbrıs haritasında, fiili durumu yansıtan sınır çizgisinin bulunmayışı, bu sınırla kendi ifadesini bulan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin reddi ve gerçeklikten uzak birleşik Kıbrıs'ın düşüncesini ilk bakışta dışa vurmaktadır. Yine tüm kitap boyunca Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Bayrağı'na yalnızca iki kez yer verilmesi de varolan fiili durumun kabul görmediğini dışa vurmaktadır. Kitapta yer alan ilk bayrak kitabın giriş kısmında bulunan ve içerikle hiçbir bağı bulunmayan İstiklal Marşı ile birlikte, diğeri ise Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kuruluşunun anlatıldığı kitabın 85. sayfasında, 15 Kasım 1983 tarihin altında verilmiştir. Kitabın ilk sayfalarında kitabı hazırlayan Komisyon tarafından yazılmış olan "Yeni Tarih Programı" ve kitaplar hakkında başlıklı bir bölüm yer almaktadır.

"Kıbrıs'ta, yüzyıllardır akıp giden zamanda Kıbrıs Türk Toplumunu kendi tarihini yazmıştır. Öyle ise kendi yarattığımız tarihi, kendimiz yazmalı ve yeni nesillere öğretmeliyiz." Burada Komisyonun özellikle vurgulamak istediği, Kıbrıs Merkezli bir tarih anlatısının gerekliliğidir. 2004 Kıbrıs Tarihi ders kitaplarında toplumsal tarih olarak anlaşılan şey ise dar anlamda adadaki iki toplumun tarihlerine yer verilmesi; ortak yanları vurgulayarak Rumlarla Türklerin adada barış içerisinde bir arada yaşadıklarının gösterilmesidir. Bu yönelişin geri planında birleşik Kıbrıs düşüncesinin yattığı muhakkaktır. Rumlar ile Türkler gelecekte barış içerisinde birleşik bir Kıbrıs'ta yaşayabileceklerdir. Bu düşünceye tarihsel zemin hazırlamak amacıyla kitabın 14. sayfasında yer alan "Çalışanlar Örgütleniyor" başlığı altında "1940'ların ortalarına kadar Kıbrıslı Türk ve Rum işçiler aynı sendikalarda birlikte örgütlendiler. Haklarını birlikte aradılar, ortak mücadele ettiler" ibaresine yer verilmiştir. Rum ve Türkler geçmişte nasıl bir arada mücadele ederek haklarını aramışlarsa gelecekte de benzer bir birlikteliğin parçası olabileceklerine vurgu yapılmaktadır.

Kitabın 56. sayfasındaki "Her Şeye Rağmen..." başlığı altında 1963 olaylarına değinilmektedir. "1963'de Kıbrıslı Rumlar ve Türkler arasında yaşanan çatışmaların etkisiyle Kıbrıslı Türklerin Kıbrıs Cumhuriyeti'nden atılmasıyla (ayrılmasıyla) sonuçlanmıştı. (...) "Kıbrıs'ta tırmanan gerginliğine karşın, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin yaşatılması gerektiğini savunanların sesleri, milliyetçi ifadeler kadar güçlü çıkmıyordu."

Burada içerikle başlık arasında dikkat çekici bir uyumsuzluk göze çarpmaktadır. Başlığın temel işlevi içeriğin özlü şekilde dışa vurulmasıdır. Oysa “Her Şeye Rağmen...” başlığı içerikle bir ilgi kurulamamıştır. “Her şeye rağmen...” bir umut, bir beklentiyi çağrıştırmaktadır. O umut da yaşananlardan çok ve yaşanan toplumsal sarsıntılara rağmen, Kıbrıs Cumhuriyeti’ne karşı sıcak duygular beslemesi gerektiğidir. Burada Kıbrıs tarihi ders kitaplarının siyasi farklılıkları üzerinde durulduğundan 2004 yılındaki kitapların diğer kitaplardan en önemli farklılıklarından biri olan sosyal hayat üzerinde karşılaştırmalar yapılmamıştır.

2009 Tarihli Kıbrıs Türk Tarihi Kitapları

2009 yılında tarih ders kitapları seçim kampanyalarının bir parçası haline gelmiştir. Ulusal Birlik Partisi iktidara gelmesi halinde tarih ders kitaplarının yeniden yazılacağını seçmen kitlesine duyurmuştur. Onlara göre 2004 tarihli ders kitaplarında tarihi hatalar vardır. Kendi görüşlerine uymayan ifadeleri tarihi yanlış olarak göstererek kitapları siyasete sokmuşlardır. Vatansız, milliyetçi ve özgürlükçü uzmanlar, tarih müfredatını gözden geçirip kitaplarda gerekli düzeltmeleri yapacaklardır (Özgürkün 2009). Yapacakları bu eylemin Cumhuriyetçi Türk Partisi’nin yaptığının aynısı olacağını vurgulamaktan da geri durmadılar. Demek ki, her iktidar değişikliği ders kitaplarının siyasal iktidarın beklentilerine göre yeniden yazılmasını gerektirecekti. Bu durum da Kıbrıs Tarihi ders kitaplarının adeta siyasetin olmazsa olmazı durumuna getirecektir.

2009 yılında hazırlanan kitaplar şekilsel olarak 2004 kitaplarının devamı niteliğindedir. Kitabın sayfaları renkli olması fazlasıyla resim kullanılması, metodolojik anlamda 2004 kitaplarının takip ettiğini göstermektedir. Ancak 2004 kitaplarının bu özellikleri neredeyse aynen alınırken kullanılan görsel malzeme 2004 kitaplarının gerisinde kalmıştır. Ayrıca kitapların içerisinde Vehbi Zeki Serter’in düşünce tarzına geri dönüş vardır. Bu bağlamda, 10 Ağustos 2013’de beşinci baskısı yayınlanan Kıbrıs Türk Tarihi 10. Sınıf Ders Kitabı üzerinde kısaca durulacaktır. 2009 tarihli Tarih Ders kitaplarındaki ilk fark, değiştirilen adı ile kendini göstermektedir. 2004 yayınlanan kitaplar Kıbrıs Tarihi adını taşıırken 2009 tarihli kitaplar Kıbrıs Türk Tarihi adını taşımaktadır. Türk vurgusu açıkça ulusalcı bir söylemle bağli ortaya koyarken, aynı zamanda 2004 tarihli kitaplarda vurgulanan Kıbrıslılık düşüncesinin de dışlanması anlamına gelmektedir.

Ders kitabını hazırlayan Komisyon kitabın Önsöz’ünde amaçlarını şöyle açıklamaktadır:

“KıTC Milli Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanlığı tarih komisyonu olarak bizler tarih kitaplarımızın yazılma amacının; tarihi gerçeklere ışık tutmak, Kıbrıs Türk halkına bu adada egemen bir güç olduğunu belirtmek (...) aydın gençler yetiştirmek olduğunu vurgulamak isteriz.”

“Kıbrıs Türk Halkına egemen bir güç olduğunu belirtmek “ifadesi” varoluş mücadelemiz”, “Atalarımızın verdiği eşsiz mücadele”, “Kıbrıs Türkün ayakta durabilmesi” gibi kitapta kullanılan ifadeler Vehbi Zeki Serter’in düşüncesiyle paralellik arz etmektedir.

Siyasi iktidar, hazırlattıkları tarih ders kitaplarında yalnızca kendi düşüncelerine göre düzenleme yapmakla veya düşüncelerini yansıtmakla yetinmemişlerdir. Tarihte adeta karartma ve vurgulama tekniklerini kullanarak kendi beklentilerine hizmet eden konu ve görüşlere fazla sayfa ayırırken karşıt konuları bazen bir iki cümle ile bazen de hiç yer vermeyerek yok saymışlardır. 2004 Basımlı Kıbrıs Tarihi Ders Kitaplarında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin kurulmasına yalnız bir sayfa ayrılmışken; varlığını büyük ölçüde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin bekasına bağlamış olan Ulusal Birlik Partisince hazırlanan 2009 Kıbrıs Türk

Tarihi Ders Kitabında, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kuruluşu ayrı bir bölümün konusudur.

"1983'ten Günümüze Siyasal Sosyal ve Ekonomik Gelişmeler" başlığı altındaki bölümde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve Türkiye arasındaki ilişkilere değinilirken Türkiye Cumhuriyeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin vazgeçilmez birlikteliğine vurgu yapılmıştır. Bu durum Anavatan söylemine geri dönüşü açıkça yansıtmaktadır. Yine kitabın 92. sayfasında "diplomatik olarak tanınmaması nedeniyle her alanda ambargolara maruz kalan KKTC, Anavatan Türkiye'den aldığı destekle bugünlere gelmiştir." İfadesiyle bu söylem pekiştirilerek, KKTC için Türkiye Cumhuriyeti'nin vazgeçilmez olduğunun vurgusu yapılmıştır.

SONUÇLAR VE YORUMLAR

Siyasi iktidar ve tarih eğitimi ilişki çerçevesindeki içerik analiz tekniği ile incelenen Kıbrıs (Türk) Tarihi ders kitaplarından elde edilen bulguların, yapılan değerlendirmelerine bağlı olarak sonuçları ise kısaca ortaya konulmaya çalışılmıştır. Vehbi Zeki Serter kitapları dönemin siyasi iktidarının güttüğü politikaya uygun olarak topluma "Türklük bilinci" aşlamak için tasarlandığı ifade edilebilir. Böylece dönemin siyasi iktidarı olan UBP'nin meşruluğunu koruma ve devamlığını sağlama yoluna gidilmiştir. Kıbrıs'ta değişen dengeler neticesinde uzun yıllar muhalefet olan CTP'nin iktidara gelmesiyle birlikte Kıbrıs (Türk) Tarihi ders kitapları da değişmiştir. Bir başka değişle CTP de kendi iktidarını pekiştirmek, devamını sağlamak ve kendi meşrutiyeti destekleyecek yeni bir kimlik yaratmak için Kıbrıs tarihi ders kitaplarını yeniden tasarlamıştır. UBP'nin iktidara yeniden gelmesiyle birlikte Kıbrıs (Türk) tarih kitaplarında UBP politikalarına uygun olan Vehbi Zeki Serter kitaplarının düşünce tarzına geri dönülmüştür. UBP adada milliyetçiliği körükleyerek bu durumdan kendisine yarar sağlamak en büyük ideali olmaktan vazgeçmediğini göstermektedir. Bu durum da dünyada ve adada şartlar değişse bile UBP'nin görüşlerini çağa uydurmaktan çekindiği olgusunu ön plana çıkarmaktadır.

Kuzey Kıbrıs'taki siyasi iktidarlar ders kitapları üzerinde sadece kendi düşüncelerini yansıtmakla yetinmemişlerdir. Kitaplarda kendi ideolojik görüşlerini meşrulaştıran konulara daha fazla yer verirken karşıt görüşü destekleyecek konulara daha az yer vererek birbirlerinin önünü kesmek istemişlerdir. Örneğin Vehbi Zeki Serter kitaplarıyla, 2009 UBP dönemi kitaplarında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kurulmasını, bağımsızlığını ve bugünlere kadar gelmesini detaylandırarak aktarırken, 2004 CTP dönemi Kıbrıs Tarihi ders kitaplarında değişen şartlar nedeniyle daha az yer verilmiştir. Kitaplardan farklı bir örnek ise 2004 CTP dönemi kitaplarında Kıbrıslı Rumların komünist siyasi partisi olan AKEL (Emekçi Halkın İlerici Partisi) ile birlikte Kıbrıslı Rumların ve Türklerin sendikal haklarını savunan dönem aktarılırken ne Vehbi Zeki Serter'in ne de 2009 kitaplarında bu konuya hiç yer verilmemiştir. UBP Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni kendi çıkarları için uygun gördüğünden sahiplenen ve varlığının devamını sağlayan bir parti iken CTP ise bu görüşün aksine birleşik Kıbrıs görüşünü veya federasyon tezini savunmaktadır. Esasında UBP politik görüşüne uygun olarak "Türklük bilincini" ve KKTC'nin devamını destekler görünmektedir. CTP ise adada birleşik Kıbrıs veya federasyon yapısının olabileceğini göstermek bakımından Rumların ve Türklerinin birlikte hak arayışlarını ön plana çıkartarak bugün de bunun olabileceğini gösterme çabasını gütmüştür. Buradan da anlaşıldığı üzere birçok ülkedeki siyasi iktidarlar kendi düşüncelerini meşrulaştıran geçmişini yeniden yorumlayarak ön plana çıkarmaktadırlar.

Siyasi iktidarlar, geçmişini güncel ortamda yeniden üretip burada kendi düşüncelerine uygun şanlı bir geçmiş yaratmak istemektedirler. Böylece kendi siyasal iktidarını daha güçlü

temeller üzerine oturacağını düşünmektedirler. Ancak bunu yaparken birçok şeyi şekilsel yaptıkları için birçok hata da yapmaktadırlar. Bu durum bütün dünyada olduğu gibi Kuzey Kıbrıs'ta aynı şekilde cereyan etmektedir. UBP, TMT (Türk Mukavemet Teşkilatı) geleneğindeki düşüncesini devam ettirmiş ve buna bağlı bir tarih anlatısını ortaya koymuştur. Burada unutulmuş nokta ise adadaki bu zorlu yıllarda çeşitli siyasi görüşteki birçok Kıbrıslı Türk'ün TMT saflarında olmaktan çekinmedikleridir. Dolayısıyla bu durum sadece UBP için iktidarını sağlamlaştırmak için kullanılan bir yöntemdir.

2004 yılında CTP güçlü bir şekilde iktidara gelince kendi düşünceleri yurttaşlara benimsetmek için Kıbrıs tarih ders kitaplarını kullanmıştır. CTP, 2004 yılında kendi politikasına uygun olarak Kıbrıs Tarihi kitaplarını yeniden tasarlattığı gibi dönemin ve değişen dünya sistemlerinin kitaplarda yer almasını da sağlamıştır. UBP ise 2009 iktidara gelince kısmen de olsa aynı yöntemi kullanarak Kıbrıs (Türk) tarihi ders kitaplarını kendi politikasına uygun olarak değiştirmiştir.

KTFD ve KKTC kurulan hükümetler 2016 yılına kadar Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda kullanılan tarih ders kitaplarının içeriğini düzenleyecek bir program hazırlamamışlardır. Bu yüzden Kıbrıs (Türk) tarihi kitapların içerisindeki konuların nasıl ve ne şekilde bilgi ile donatılacağı tamamen yazarların ve iktidardaki siyasi partilerin inisiyatifine bırakılmıştır. Bu sebepten dolayı mevcut siyasi iktidarlar Kıbrıs (Türk) tarihi ders kitabını hazırlayacak olanları kendi ideolojilerine uygun kişiler arasından seçerek hazırlanan kitaplar üzerinde kontrolü sağlamaya çalışıyorlardı. Dolayısıyla siyasi iktidarlar tarih ders kitaplarını yeniden tasarlarlarken veya müfredatı hazırlatırken genellikle kendi ideolojik düşüncesini benimsemiş olan tarihçilerle çalışmayı tercih etmişlerdir. Bu da bizlere tarih yazıcıların siyasi iktidarlar tarafından kısmen de olsa birer araç olarak kullanılmaya çalışıldığının göstergesidir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti gibi materyal kullanımı gelişmemiş ülkelerde öğretmenler etkin ve yaygın materyal kullanımı yapılmamasından dolayı ders kitapları, eğitim öğretim sürecinden etkin bir önem kazanmaktadır. Bundan dolayı Kıbrıs (Türk) tarihi ders kitapları, siyasi iktidarlar için kendilerinin meşruluğunu sağlayan vazgeçilmez bir araç olarak görüldüğü düşünülmektedir. Bu arada siyasi iktidarlar tarih ders kitaplarını değiştirirken genellikle kitapların içeriğini kendi ideolojilerine göre tasarlamaktaydılar. Her ne kadar siyasi iktidarlar bunu yapmalarına rağmen yöntemleri genellikle birbirlerine benzemekte veya tamamen aynı olmaktadır. Bu arada tüm bu olumsuzluklara rağmen 2016 yılında KKTC'deki Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilköğretim okullarında kullanılan ders kitapları hazırlanan bir program ve müfredat eşliğinde ve siyaset üstü olarak yeniden kaleme alınmaktadırlar. Burada sözü edilen kitaplar program henüz tamamlanmadığı için çalışmaya dahil edilmemiştir.

Diğer bir husus ise bu üç dönem kitaplarında somut bir biçimde ortaya çıkan fark dil formu ya da diğer bir anlatımla kitaplarda kullanılan üslup veya anlatım şeklidir. Vehbi Zeki Serter ve 2009 dönemi kitaplarında kullanılan kelimeler Türk Milli duyguları tetikler nitelikteyken 2004 dönemi kitaplarında bunun aksine Türk milliyetçiliğini tetikleyecek üslup kullanılmamıştır. Onun yerine "Kıbrıslılık bilincini" bireylere benimsetecek iki toplumun birlikte yaşamalarını sağlayacak kelimeler seçilmiştir. Kıbrıs Türk toplumunda siyasi iktidarlar bir taraftan UBP'ye "Kıbrıslı Türklerin 1963'den 1974 kadar neler çektiğini vurgulayarak" kullanırken diğer taraftan CTP'ye ise "barış tarihi" ifadesini kılıf olarak kullanılmıştır. Böylelikle siyasi iktidarlar Kıbrıs (Türk) tarihi ders kitaplarına kendi ideolojik görüşlerine temellendirecek bir işlev yüklemişlerdir. Başka bir anlatımla Kıbrıs (Türk) tarih ders kitaplarının içerisinde geçmişte yaşanan olaylar incelendiğinde her siyasi iktidar, olayları kendi amacına uygun olarak yeniden yapılandırdığı görülmektedir.

Son olarak 2004 öncesi ve sonrası yazılan Kıbrıs Tarihi kitapları üslup olarak birbirlerinin birer kopyası kimliğinde iken 2004 yılında yazılan Kıbrıs Tarihi birçok yönden bunlardan ayrılmaktadır. 2004 kitapları incelendiğinde diğerlerine nazaran çağın gereklerini gerek şekil bakımından gerekse de içerik bakımından yakalamaya çalıştıkları görülmektedir. 2009 kitapları şekil olarak 2004 kitaplarını takip etse de içerik olarak 2004 öncesi anlayışı tüm hatalarıyla kabul etme yolunu seçmiştir. Bu durum da 2009 sonrasında iktidara gelen anlayış çağın gereklerini takip etmek yerine kendi ideolojisini devam ettirmeyi tercih etmiştir.

ÖNERİLER

Siyasi iktidarlar kendisinin benimsediği düşünceleri tarih ders kitaplarının içerisinde bulundurarak kendisine uygun vatandaş yaratma amacı ve arzusu içerisinde olmuşlardır. Çalışmada bu yönde Kıbrıs (Türk) tarihi ders kitaplarının içeriğine müdahale ederek bunu sağlamayı amaçladıkları ve müdahale şekilleri ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Siyasi iktidarlarının kronik hale gelen tarih ders kitaplarına müdahale hastalığını en başta insanların eğitim düzeyinin artmasıyla birlikte farkındalıklarını artırarak toplum içerisinde demokrasi kavramının gelişmesiyle önünün alınabileceği görülmektedir. Böylelikle insanların görüşlerine saygı duyulur ve bu şekilde siyasi iktidarların insanları yönlendirmesinin önüne geçilebileceği düşünülmektedir.

Bir diğeri ise, Kıbrıs (Türk) tarihi ders kitaplarının davranışçı bir eksenden çıkartılması gereklidir. Öğretmen olarak öğrenciye anlatılan bilginin öğrenci tarafından geri dönüt olarak tekrarlanması öğrencinin bu bilgiyi öğrendiği kabul edilirdi. Günümüzde Kıbrıs (Türk) tarihi ders kitaplarında yapılandırmacı yaklaşıma geçilmesinin gerekli olduğu düşünülmektedir. Bilindiği gibi yapılandırmacı anlayışta bilgi bilenden bağımsız olmayıp öğrenenler kendi bilgilerini bizzat kendileri öğrenmektedirler (Demircioğlu 2014: 47). Yapılandırmacı yaklaşımla öğrencilere beceri kazandırmak temel hedeftir. Tarihçinin kullandığı beceriler öğrencilere kazandırılıp kendi karşılaştıkları bilgileri eleştiri süzgecinden geçirip tarihsel analiz yorumu yapabilmeleri hedeflenmektedir. Bu durum da öğrencilerin kendi tarih anlatısını inşa edebilmeleri sağlanmış olacaktır. Böylece siyasi iktidarlar tarih ders kitaplarına ne kadar müdahale etmek arzuladılar da kitaplardaki tarihsel konuları kendi penceresinden anlatsalar da öğrencilerin farklı görüşleri de okuyup değerlendirilmesi ile birlikte öğrencilerin siyasi iktidarların etkisinde kalmayarak daha iyi analiz yapmaları sağlanmış olacaktır.

Summary

Around the world, almost every political party in power throughout history has attempted to impose its own ideology in society. In this context, the state also has different materials in its possession, other than its own ideological material, particularly history textbooks. These textbooks have become educational tools through which knowledge and values are transferred and reproduced within the frame of official history in accordance with an official ideology that every political power sees as legitimate and defensible. Thus, political powers have intended to legitimize their policies through their behaviours. As textbooks are materials that reflect the ideological tendency of political power, the aim of political power's attempts to control history education is not only to create a national identity, but to be aware that a different form of history teaching is capable of undermining its own constitution. This is because understanding the past completely creates the possibility of seeing things as they are today. For this reason, in many countries, political powers have always attempted to maintain control over history. In other words, political power is to ensure the legitimacy of their own reasons for wanting to control the destructive potential of history. History textbooks provide information to

individuals about their past to fulfil the function of creating and maintaining identities.

In Cyprus, the tradition of history education has also been strongly influenced by nationalism, due to the recent struggle for national independence by both the Turkish and Greek communities. It is seen that each side, in a way that is not so different from the rest of the world, has constructed a process of building its own national identity and denying the identity of the other. The authors of the textbooks have mainly attempted to define national values, to reject others, and then to "display" their advantages in various ways, with the goal of constructing the national identity. This is reflected in the "Cyprus History" or The History of Turkish Cypriot Struggle textbook, which was taught in the compulsory curriculum from 1971 to 2004. In 1974, the history books were renewed three times in parallel with the change of political power. In 1994, a radical change of power occurred; for the first time since 1974, a government was established in which the *Ulusal Birlik Partisi (National Unity Party)* was not present. One of the first actions of the coalition formed by the *Demokrat Parti (Democratic Party)-Cumhuriyetçi Türk Partisi (Republican Turkish Party)* has been to change the history textbooks. The Cyprus history books, which were prepared by the Minister of Education at the time, were implemented in the 1995-1996 school year. However, with the collapse of the coalition government in 1996, the books from 1995 were reintroduced and continued to be used in schools until 2004. The *Cumhuriyetçi Türk Partisi (CTP)*, which returned to power in 2004, re-commended the Cyprus history textbooks by launching studies to prepare new "textbooks for peace" with the influence of the Annan Plan, which promised a comprehensive solution in Cyprus. In 2009, as soon as the *Ulusal Birlik Partisi (UBP)* won the elections, it changed the history books, which were deemed to be far from the national identity according to its own political view, in a short time.

In the study, the aim was to reveal the effects of the history education of political powers from 1974 to the present day in Cyprus by examining the contents of the history lesson books taught in secondary schools. A qualitative research model was used in this study. In this context, based on the method of content analysis, the Cyprus History textbooks (1974-2016) were investigated. The subject of this work, the history textbooks of Cyprus used between 1974 and 2016, have been renewed in correspondence with the process of change in political power on the island. The findings of the research reveal that the Cyprus textbooks published in 1974 concentrated on the political vision of the period concerned and the intention was to give students a sense of "Turkishness". Despite the adoption of a different view than the books published in previous years in the Cyprus history textbooks published in 1994, they were subsequently replaced with the previous version. The books published in 2004 seem to have been aimed at acquiring the "Cypriot Consciousness", which was adopted by the political power of the period, even though there were no significant differences in terms of content or content. However, it is understood that the 2009 printed books are aimed at gaining the ideal of "Turkism consciousness" in accordance with the opinion of the present political power. As a result, although the Cypriot History textbooks published between 1974 and 2016 have some differences, the common factor is that they were all influenced by the political ideology of the period in which they were written. Moreover, the political parties that came to power in that period shaped the history textbooks of Cyprus in order to disseminate their own beliefs.

KAYNAKÇA

- AKGÜN, Seçil Karal (2005), "Türkiye Cumhuriyeti Tarih Öğretimi", *III. Güzelyurt Tarih Buluşması Sempozyumu Bildirileri*, (ed. Mehmet Demiryürek-Mesut Erşan), 7-8 Nisan 2005, Lefke: Lefke Avrupa Üniversitesi Yayınları: 117-126.
- AKYÜZ, Ünal (2009), *Siyaset ve Ahlak, Yasama Dergisi*, Sayı 11: 93-129.
- ALİCİK, Hasan (2004), *Kıbrıs Tarihi (Temel Eğitimi 2 Kitap) 3. Kitap*, Lefkoşa: Ultra Baskı LTD.
- ALTHUSSER, Louis (2003), *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları*, (çev. Alp Tümertekin), İstanbul: İthaki Yayınları.
- ARSLAN, Erdal-AKÇALI Avcı Aslı (2007), "Kimlik Sunumu Olarak Tarih Eğitimi", *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 22: 125-132.
- BURKE, Peter (2009), *Afişten Heykele Minyatürden Fotoğrafa Tarihin Görgü Tanıkları*, (çev. Zeynep Yelçe), İstanbul: Kitap Yayınevi.
- CEBECİ, Kemal (2008), "Küreselleşme Bağlamında Ulus-Devletin Egemenlik Gücünün Dönüşümü", *Sayıştay Dergisi*, Sayı 71: 23-39.
- COPEAUX, Etienne (2000), *Tarih ders kitaplarında (1931-1993) Türk Tarih Tezinden Türk İslam Sentezine*, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- COPEAUX, Etienne-COPEAUX, C. M. (2009), *Taksim! Bölünmüş Kıbrıs 1964-2005*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- ÇETİN, Halis (2001), "Devlet, İdeoloji ve Eğitim", *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, C 25(2): 201-211.
- ÇEVİKEL, Nuri (2007), "Tarih Tarihin Güncel Sorunları ve "KKTC' de Tarih Yazıcılığına Bir Bakış", *Tarix ve Gerçeklik*, (ed. T. T. Mustafazadeh), Bakü: Azerbaycan Tarix Qurumu, C 1-2: 29-49.
- DEMİRCİOĞLU, İsmail H. (2013, Yaz), "Tarih Ders Kitabı Yazımında Yeni Yaklaşımlar", *Karadeniz Araştırmaları Dergisi*, C 2013 (38): 119-133.
- DEMİRCİOĞLU, İsmail H. (2014), *Tarih Öğretiminde Öğrenci Merkezli Yaklaşımlar*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- DEMİRCİOĞLU, İsmail H.-TOKDEMİR Muhammet A. (2008, Haziran), "Değerlerin Oluşturulma Sürecinde Tarih Eğitimi: Amaç, İşlev ve İçerik", *Değerler Eğitimi Dergisi*, C 6(15): 69-88.
- DİLEK, Dursun (2007), *Tarih Derslerinde Öğrenme ve Düşünce Gelişimi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- DOĞAN, Necmettin (2011, Güz), "Osmanlı'dan Cumhuriyete Ders Kitaplarında Devlet Kavramının İktidar-Eğitim İlişkisi Açısından İncelenmesi", *Kuram ve Uygulamalarda Eğitim Bilimleri (KUYEB)*, C 11(4): 2069-2090.
- ERŞANLI, Büşra (2013), *İktidar ve Tarih Türkiye'de "Resmi Tarih" Tezinin Oluşumu (1927-1937)*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- EVANS, J. Richard (1999), *Tarihin Savunusu*, (çev. Uygun Kocabaşoğlu), Ankara: İmge Kitabevi.
- GUTEK, L. Gerald (2011), *Eğitim Felsefesi ve İdeolojik Yaklaşımlar*, Ankara: Ütopya Yayınları.
- GÜLER, İbrahim (2005), *Tarih Toplumdaki İşlevi ve Öğretimi*, İstanbul: Elif Kitabevi.
- GÜVEN, Aydın (2008), "Demokratik Vatandaşlık ve Tarih Eğitimi", *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C 12 (2): 337-350.
- HACISALİHOĞLU, Fuat (2012), "Azerbaycan'da Ulusal Tarih Yazımı", *History Studies (Prof. Dr. Enver Konukçu Armağanı)*, C 4(Özel Sayı): 173-194.
- HEYWOOD, Andrew (2010), *Siyasi İdeolojiler*, Ankara: Adres Yayınları.
- HOBBSAWN, j. Eric (2009), *Tarih Üzerine*, (çev. Osman Akınhay), İstanbul: Agora Kitapçılığı.
- İNAL, Kemal (2008), *Eğitim ve İdeoloji*, İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- İNALCIK, Halil (2006), Tarih ve Politika. Prof. Dr. Halil İnalçık'ın 29 Mart 2006 tarihinde Ankara Üniversitesi Rektörlüğü 100. Yıl Salonu'nda sunduğu "Tarih ve Politika" konulu konferans metnidir.
- KABAPINAR, Yücel (1992a), "Bir ideolojik Mücadele Alanı Olarak Lise Tarih Kitapları I", *Tarih ve Toplum*, Sayı 106: 228-233.
- KABAPINAR, Yücel (1992b), "Bir ideolojik Mücadele Alanı Olarak Lise Tarih Kitapları II", *Tarih ve Toplum*, Sayı: 107: 284-287.
- KARAKOÇ, Enderhan-MERT, Abdullah (2013), "Sinemada Siyasal İktidar, İdeoloji ve Medya Üçgeni: Wag The Dog Filminin İncelenmesi", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı 34: 279-297.
- KAYA, Ramazan (2009), "Tarih Öğretimin Amaçları", *Tarih Öğretim Yöntemleri*, (ed. Muammer Demirel – İbrahim Turan), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım: 69-87.

- KESER, Ulvi (2012), "Kıbrıslılık Bağlamında KKTC' de Tarih Öğretiminde Karşılanan Sorunlara Kesitsel Bir Bakış", *2nd International Symposium on History Education*, 14-16 Temmuz 2012, Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Yay.: 1-14.
- KORTMAZ, Mehmet (2013), *Kıbrıs Türk Tarihi 10. Sınıf*, İstanbul: Korza Yayıncılık.
- KÖKSAL, Hüseyin (2010), "Türkiye'de Tarih Öğretimi Tartışmaları ve Tarih Öğretiminde Kültür Okuryazarlığı", *Eğitim, Çatışma ve Toplumsal Barış: Türkiye'den ve Dünyadan Örnekler*, (ed. Kenan Çayır) İstanbul: Tarih Vakfı: 113-121.
- KÖSTÜKLÜ, Nuri (2013), Kıbrıs Rum Kesimi Tarih Ders Kitaplarında "Türk" ve "Türkiye" İmajı, Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Kongresi (21), Erişim tarihi: 2017.05.08, <http://eprints.ibu.edu.ba/2025/>.
- MCKELLAR, Ian (2003), "Neden Tarih Öğreniyoruz?", *Tarih Eğitimine Eleştirel Yaklaşımlar*, (ed. Oya Köymen), İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- MEREY, Zihni (2014), "Dünyada ve Türkiye'de Tarih Eğitiminin Tarihsel Gelişimi", *Tarih Nasıl Öğretilir? Tarih Öğretmenleri İçin Özel Öğretim Yöntemleri*, (ed. Mustafa Safran), İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi: 29-39.
- MUAMMER, Demirel-İBRAHİM Turan (2013), "Karşılaştırılmalı Lise Tarih Programı", *Tarih Öğretim Yöntemleri*, (ed. Muammer Demirel – İbrahim Turan), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım: 89-112.
- ÖNCAN, Hüdaverdi vd. (1995), *Kıbrıs Tarihi*, Lefkoşa: Devlet Basımevi.
- ÖZBARAN, Salih (2005), *Tarih, Tarihçi ve Toplum*, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- ÖZGÜRGÜN, Hüseyin (2009), Tarih Kitapları Değişecek, Lefkoşa: Kıbrıs Postası, Erişim tarihi:5.4.2016 http://www.kibrispostasi.com/index.php/cat/35/news/25170/PageName/KIBRIS_HABERLERI
- ÖZYAKIŞIR, Deniz (2006), "Ulus Devlet ve Milli Egemenlik Bağlamında Teorik Bir 'Küreselleşme' Eleştirisi", *Jeopolitik Dergisi*, C 5(31): 78-80.
- PAMUK, Akif (2009), *Vatandaş Yetiştirme Aracı Olarak Tarih Öğretimi: Orta Öğretim Düzeyinde Öğretmen, Öğrenci ve Veli Görüşleri (Trabzon- Tunceli Örneği)*, İstanbul: Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- PAMUK, Akif-ALABAŞ, Ramazan (2009), "Tarih ve Kimlik", *Tarih Öğretim Yöntemleri*, (ed. Muammer Demirel – İbrahim Turan), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- PARLAK, İsmet (2005), *Türkiye'de İdeoloji-Eğitim İlişkisi: Erken Cumhuriyet Dönemi Tarih ve Yurt Bilgisi Ders Kitapları Üzerine Bir İnceleme*, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Doktora Tezi).
- SAKAL, Fahri (2006), "Türk Demokrasi Tarihi: Lüzum ve Metrolojisine Dair", *Sakarya Üniversitesi Fen Edebiyat Dergisi*, C 8(2): 77-92.
- SAFRAN, Mustafa (2009), (2009) "Türkiye'de Tarih Öğretimi ve Meseleleri", *Tarih Öğretim Yöntemleri*, (ed. Muammer Demirel-İbrahim Turan), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım: 7-25.
- SERTER, Vehbi Zeki (2002), *Kıbrıs Tarihi*, Lefkoşa: Kema Maatbacılık.
- SERTER, Vehbi Zeki-FİKRETOĞLU, Ozan Zeki (2002), *Kıbrıs Türk Mücadele Tarihi*, Lefkoşa: Kema Maatbacılık.
- SİLİER, Orhan (2003), "Açılış Konuşması", *Tarih Eğitimine Eleştirel Yaklaşımlar*, (ed. Oya Köymen), İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları: 1-27.
- SÖNMEZ, Veysel (2005), *Eğitim Felsefesi*. Ankara: Anı yayıncılık.
- STRANDLING, Robert (2003), *20. Yüzyıl Avrupa Tarihi*. (çev. Ayfer Ünal), İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını.
- ŞİMSEK, Ahmet-ERGÜN, Çiğdem (2011), "Tarih Yazımında "Öteki Kaynaklar": İstanbul'un Fethi Konusunda Bir Örneklem", *Mehmet Eröz Armağan Kitabı*, (ed. Mustafa Aksoy), Ankara: Ötügen Yayınları: 579-600.
- ŞİMSEK, Ahmet-PAMUK, Akif (2014), "Tarih Yazıcılığının Dünü, Bugünü ve Yarını Üzerine Kısa Bir Bakış", *Tarih Nasıl Öğretilir?*, (ed. Mustafa Safran), İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi: 21-26.
- ŞİMSEK, Ahmet (2007, Nisan), "Türkiye'de Tarih Eğitiminin Ulusallığı ve Avrupa Merkezçilik", *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(1): 11-38.
- ŞİMSEK, Ahmet-SATAN, Ali (2011), *Milli Tarihin İnşası*, İstanbul: Tarihçi Kitabevi.
- ŞİMSEK, Ufuk-KÜÇÜK, Birgül-TOPKAYA, Yavuz (2012), "Cumhuriyet Dönemi Eğitim Politikalarının İdeolojik Temelleri", *Turkish Studies- International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, C 7(4): 2809-2823.

- TEKELİ, İlhan (2011), *Birlikte Yazılan ve Öğrenilen Bir Tarihe Doğru*, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- TEKELİ, İlhan (2013, Bahar), "Siyasetçilerin Tarihle İlişki Kurma Ahlakı Üzerine", *Cogito-Tarih Yazıcılığı*, (ed. Teyfur Erdoğan), İstanbul: Yapı Kredi Yayınlar, Sayı 73: 283-300.
- TOPKAYA, Arslan (2007), "İdeoloji Kavramının Tarihsel Gelişim Sürecine Kısa Bir Bakış", *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C XI: 1-2.
- TOSH, John (2013), *Tarihin Peşinde*, (çev. Özden Arıkan), İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- ZEKİ, Vehbi (1970), *Kıbrıs tarihi*, Lefkoşa: Halkın Sesi LTD.
- ZEKİ, Vehbi (1973), *Kıbrıs tarihi*, Lefkoşa: Halkın Sesi LTD.

RÖPORTAJ

Ahmet Derya ile 1 Haziran 2014 tarihinde yapılan söyleşi